

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012. Цей переклад було замовлено за підтримки Трестового фонду з прав людини Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Переклад не є обов'язковим для Суду. Для додаткової інформації дивіться повний текст копірайту наприкінці цього документа.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court. For further information see the full copyright indication at the end of this document.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour. Pour plus de renseignements veuillez lire l'indication de copyright/droits d'auteur à la fin du présent document.

Гіллен та Кінтон проти Сполученого Королівства [Gillan and Quinton v. the United Kingdom] – заява №4158/05

Рішення від 12.1.2010 [Секція IV]

Стаття 8

Пункт 1 статті 8

Повага до приватного життя

Повноваження зупиняти та оглядати осіб без розумної підозри
правопорушення: *порушення*

Факти – Відповідно до статей 44-47 Акта про тероризм 2000 року керівні співробітники поліції можуть, якщо вони вважають це "доцільним для запобігання актам тероризму", видати дозвіл, який уповноважує будь-якого співробітника поліції у формі в межах визначеної території зупиняти та оглядати пішоходів та транспортні засоби і осіб, які знаходяться в них. Дозвіл повинен бути підтверджений Державним секретарем впродовж 48 годин, в іншому разі – він втрачає чинність. Дозвіл не може діяти довше ніж 28 днів, але цей строк може бути поновлений. Повноваження, які надаються дозволом, можуть застосовуватися лише з метою пошуку "типу предметів, які можуть бути використані у зв'язку з тероризмом", але відповідний співробітник поліції не повинен мати підстави "підозрювати наявність предметів такого типу". Поліцейський може попросити особу, яка оглядається, зняти головний убір, взуття, зовнішній одяг та рукавиці, а також, якщо це розумно необхідно, може своєю рукою перевірити вміст кишень, прощупати зовнішній бік комірців, шарпеток та взуття і оглянути волосся. Огляд проводиться публічно у місці чи біля місця, де особу було зупинено. Відмова підкоритися огляду є правопорушенням, яке карається позбавленням волі або штрафом, або обома. Звіт незалежного оглядача щодо застосування Акта подається Парламентові принаймні один раз на рік.

Повноваження зупиняти та оглядати діяло на території управління столичної поліції (Великий Лондон) від самого початку вступу в силу відповідного законодавства у лютому 2001 року відповідно до програми повторюваних послідовних дозволів і підтверджень. Між 2004 та 2008 роками кількість щорічних оглядів, зафіксованих Міністерством юстиції, постійно зростала з 33177 до 117278. Незалежний оглядач все більше і більше критикував те,

яким чином це повноваження застосовувалося, у своїх останніх звітах, посилаючись на проблеми "неправильного або непотрібного застосування" та ставлячи під сумнів необхідність продовжуваного дозволу, що поширювався на всю територію управління столичної поліції, замість дозволу, обмеженого "важливими місцевостями".

Заявники в цій справі були зупинені та оглянуті поліцією в окремих випадках, коли вони прямували на демонстрацію протесту проти ярмарку зброї, що проводилася неподалік. Пан Гіллен їхав на велосипеді та мав при собі рюкзак. Пані Кінтон, журналістка, була зупинена та оглянута попри те, що вона показала свої прес-карти. Жоден із заявників не був зупинений більше ніж на 30 хвилин. Пізніше заявники подали неуспішні скарги для судового контролю. Будучи останньою інстанцією для оскарження, Палата лордів вважала це сумнівним, що звичайний поверхневий огляд особи може вважатися таким, що становить неповагу до приватного життя таким чином, щоб задіяти статтю 8 Європейської конвенції, і, навіть якби вона застосовувалася, то повноваження зупиняти та оглядати відповідало вимозі законності у Конвенції, оскільки співробітники поліції не були вільні діяти свавільно. Заявники також подали позов про відшкодування шкоди до суду графства. Їхня вимога була відхилена і вони не подавали апеляцію.

Право

(а) *Прийнятність* – Уряд стверджував, що заявники не повною мірою вичерпали національні засоби юридичного захисту, оскільки вони не скористалися пропозицією провести закрите слухання перед Високим судом для визначення того, чи були дозвіл та його підтвердження обґрунтованими, і не подали апеляцію на рішення суду графства. Суд зазначив, проте, що заявники не оскаржували те, що заходи зупинення та огляду, вжиті проти них, відповідали положенням Акта про тероризм. Натомість їхні скарги стосувалися загальної відповідності повноважень зупиняти та оглядати Конвенції. Відповідно, засоби захисту, наведені Урядом, були б ані доречними, ані дієвими по відношенню до скарг, які розглядалися Судом.

Висновок: відхилити попереднє заперечення (одноголосно).

(b) *Суть* – Стаття 8: Застосування повноважень примусу, наданих антитерористичним законодавством, для зобов'язання особи підкоритися її ретельному огляду, огляду її одягу та особистих речей становило явне втручання у право на повагу до приватного життя. Публічна природа огляду, яка викликала незручність в тому, що потрібно було надати на публічний огляд особисту інформацію, могла навіть у певних випадках посилювати серйозність втручання через елемент приниження та збентеження. Це втручання не можна порівняти з оглядом подорожуючих в аеропортах або відвідувачів громадських будівель. Пасажири авіатранспорту можуть вважатися такими, що погодилися на огляд, коли обрали таку подорож, і є вільні не брати із собою особисті речі або піти звідти без огляду. Повноваження проводити огляд за Актом про тероризм були якісно іншими, оскільки особи могли бути зупинені будь-де та в будь-який час, без попередження та без можливості вибору, зазнавати проходження огляду чи ні.

Стосовно того, чи був цей захід "згідно із законом", не оспарювалося те, що повноваження зупиняти та оглядати, які були застосовані у справі заявників, мали основу в статтях 44-47 Акта про тероризм у поєднанні з Кодексом практики, який був публічним документом. Питання полягало в тому, чи надавали ці повноваження неналежно широку дискрецію поліції, як у частині

дозволу на повноваження зупиняти та оглядати, так і щодо його застосування на практиці. На думку Суду, не було продемонстровано, що гарантії захисту, які надавалися національним законодавством, забезпечували адекватний захист проти свавільного втручання.

По-перше, щодо стадії надання дозволу та підтвердження, Суд відзначив, що керівні співробітники поліції могли дозволити застосування повноважень зупиняти та оглядати, якщо вони вважали це "доцільним" (на противагу "необхідному") для запобігання актам тероризму, тобто не існувало вимоги оцінювати пропорційність заходу. Крім того, хоча дозвіл підлягав підтвердженню Державним секретарем упродовж 48 годин, Державний секретар не міг змінити географічне покриття дозволу і, як видається, на практиці ніколи не відмовляв у підтвердженні чи зменшував строк дії дозволу. Передбачені законом часові та географічні обмеження дозволів не діяли як справжнє стримування, що підтверджувалося тим, що дозвіл для регіону столичної поліції постійно поновлювався за програмою повторення. Нарешті, шанси при оскарженні дозволу були невеликі: хоча судовий перегляд був доступним, широта наданих законом повноважень була такою, що перед заявниками стояли величезні перешкоди при доведенні того, що будь-який дозвіл та підтвердження були *ultra vires* або зловживанням владою, тоді як повноваження незалежного оглядача зводилися до звітування про загальне застосування законодавчих положень і він не мав права скасовувати або змінювати дозволи.

Стосовно повноважень окремого співробітника поліції, широта наданої йому дискреції також викликала занепокоєння. Хоча співробітник поліції був зобов'язаний при проведенні огляду дотримуватися положень Кодексу практики, цей кодекс переважно регулював спосіб, у який зупинення та огляд здійснювалися, а не обмежував будь-яким чином рішення співробітника зупиняти та оглядати. Це рішення ґрунтувалося виключно на "передчутті" або "професійній інтуїції" відповідного співробітника. Йому не лише не потрібно було вказувати на наявність будь-якої розумної підозри, але й не потрібно було навіть суб'єктивно підозрювати щось стосовно особи, яка зупинялася та оглядалася. Єдиним обмеженням було те, що огляд повинен був бути з метою пошуку предметів, які могли використовуватися у зв'язку з тероризмом, що є дуже широкою категорією, яка може включати багато предметів, що зазвичай мають при собі люди на вулицях. За умови, що особа зупинялася з метою пошуку таких предметів, співробітник поліції не повинен був навіть мати підстав підозрювати наявність таких предметів.

У цьому зв'язку статистичні дані, які показували те, якою мірою співробітники поліції користувалися повноваженнями зупиняти та оглядати, були вражаючими. Відзначаючи велику кількість оглядів та звіти незалежного оглядача, де вказувалося, що ці повноваження застосовувалися без потреби, Суд вирішив, що існував реальний ризик свавільності в наданні такої широкої дискреції співробітнику поліції. Ризик дискримінаційного застосування повноважень проти етнічних меншин був дуже реальним, і статистика показувала, що чорношкірі та особи азіатського походження були об'єктом непропорційної уваги. Також існував ризик, що настільки широко сформульоване повноваження може бути застосовано неналежним чином проти осіб, які беруть участь у демонстраціях та протестах. Так само, як підтверджувалося у справі заявників, судовий контроль або позов про відшкодування шкоди для оскарження здійснення повноважень поліцейського зупиняти та оглядати в окремій справі навряд чи був би успішним, оскільки відсутність будь-якого обов'язку поліцейського вказувати на розумну підозру робила майже неможливим доведення того, що ці повноваження були неналежно застосовані.

Отже, ні повноваження надавати дозвіл та підтвердження, ні повноваження зупиняти та оглядати відповідно до статей 44 і 45 Акта про тероризм не були достатньою мірою обмеженими або такими, що підлягали адекватним юридичним гарантіям захисту проти зловживання. Відповідно, вони не були "згідно із законом".

Висновок: порушення (одноголосно).

Стаття 41: Визнання порушення становило достатню справедливую сатисфакцію у частині будь-якої моральної шкоди.

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини
Цей стислий виклад рішення, підготовлений секретаріатом, не є обов'язковим для Суду.

© Рада Європи/Європейський суд з прав людини, 2012

Офіційними мовами Європейського суду з прав людини є англійська та французька мови. Цей переклад було замовлено за підтримки Трастового фонду з прав людини Ради Європи (www.coe.int/humanrightstrustfund). Переклад не є обов'язковим для Суду, також Суд не несе жодної відповідальності за його якість. Він може бути завантажений з бази даних рішень Європейського суду з прав людини HUDOC (<http://hudoc.echr.coe.int>) чи будь-якої іншої бази даних, з якою Суд поділився цим перекладом. Переклад може бути відтворено у некомерційних цілях за умови цитування в повному обсязі назви справи, а також зазначення наведеного вище копірайту та згадки про Трастовий фонд з прав людини. Якщо планується використати будь-яку частину цього перекладу в комерційних цілях, прохання звернутися за адресою publishing@echr.coe.int.

© Council of Europe/European Court of Human Rights, 2012

The official languages of the European Court of Human Rights are English and French. This translation was commissioned with the support of the Human Rights Trust Fund of the Council of Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). It does not bind the Court, nor does the Court take any responsibility for the quality thereof. It may be downloaded from the HUDOC case-law database of the European Court of Human Rights (<http://hudoc.echr.coe.int>) or from any other database with which the Court has shared it. It may be reproduced for non-commercial purposes on condition that the full title of the case is cited, together with the above copyright indication and reference to the Human Rights Trust Fund. If it is intended to use any part of this translation for commercial purposes, please contact publishing@echr.coe.int.

© Conseil de l'Europe/Cour européenne des droits de l'homme, 2012

Les langues officielles de la Cour européenne des droits de l'homme sont le français et l'anglais. La présente traduction a été effectuée avec le soutien du Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme du Conseil de l'Europe (www.coe.int/humanrightstrustfund). Elle ne lie pas la Cour, et celle-ci décline toute responsabilité quant à sa qualité. Elle peut être téléchargée à partir de HUDOC, la base de jurisprudence de la Cour européenne des droits de l'homme (<http://hudoc.echr.coe.int>), ou de toute autre base de données à laquelle HUDOC l'a communiquée. Elle peut être reproduite à des fins non commerciales, sous réserve que le titre de l'affaire soit cité en entier et s'accompagne de l'indication de copyright ci-dessus ainsi que de la référence au Fonds fiduciaire pour les droits de l'homme. Toute personne souhaitant se servir de tout ou partie de la présente traduction à des fins commerciales est invitée à le signaler à l'adresse suivante: publishing@echr.coe.int.